

Ministerie van Defensie

Afwijkingsrapportage

t.o.v. Materieel Projecten Overzicht 2018

Mei 2019

Vorige pagina

Volgende pagina

Inhoudsopgave 2

Voorwoord 3 Inleiding 4 Opbouw 5

Materieel Projecten Zeestrijdkrachten 7

- Vervanging Mijnenbestrijdingscapaciteit 8
- Vervanging Onderzeebootcapaciteit 9

Materieel Projecten Landstrijdkrachten 10

- Groot Pantserwielvoertuig (GPW, Boxer), productie 11
- C-RAM en Class 1-UAV detectiecapaciteit 12
- MLU IGV en Verwerving CE-pakketten IGV 13

Materieel Projecten Luchstrijdkrachten 14

- Bouw en inrichten F135 motorenonderhoudsfaciliteit (F-35) 15
- F-16 Zelfbescherming (ASE) 16
- Obsolescence Prevention Program PC-7 17

Projecten Defensiebreed (inclusief IT) 18

- Grensverleggende IT 19
- Verwerving HV Brillen 21
- Joint Fires 22
- Defensiebrede vervanging van ondersteunende Klein Kaliber Wapens 23
- Defensie Bewaking' en Beveiligingssysteem (DBBS) 24

Projecten Infrastructureel 25

- Renovatie en herinrichting complex Materieellogistiek Commando (MatlogCo) in Leusden 26
- Herhuisvesting DMO/Network Operations Center te Soesterberg 27
- Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne Zeeland (MARKAZ) 28
- Nieuwbouw en Renovatie NATO Communications and Information Agency te Den Haag (NCIA) 29

Voorwoord

In de Defensienota 2018 hebben wij gekozen voor mensen, middelen en manieren. Als het gaat om middelen heeft Defensie de ambitie om de krijgsmacht te moderniseren en de slagkracht en het informatiegestuurd optreden te versterken. Naar aanleiding hiervan is een omvangrijk investerings-programma gestart als aanvulling op de lopende projecten. Het Materieel Projecten Overzicht (MPO) van september 2018 telde 89 projecten waarmee Defensie op dit moment werkt aan haar modernisering.

Deze rapportage is een resultaat van de ambitie om de rapportages bij Defensie meer integraal te maken. Het MPO wordt daartoe omgevormd tot een Defensie Projecten Overzicht (DPO) dat jaarlijks in september verschijnt en waarin de materieel-, IT- en vastgoedprojecten zijn opgenomen. Uiteraard zal hierbij de uitwerking van het Defensiematerieel-begrotingsfonds worden betrokken.

In mei verschijnt de bijbehorende DPO-afwijkingsrapportage. Deze eerste DPO-afwijkingsrapportage is een overzicht van 17 investeringsprojecten waarbij een significante wijziging is opgetreden sinds het verschijnen van het laatste MPO in september 2018.

In de afgelopen periode heeft de veelheid aan projecten die Defensie voert al goede resultaten opgeleverd. Te denken valt aan de levering van de eerste zware vrachtauto's uit het programma Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen en de afronding van de modernisering van de PC-7 lesvliegtuigen. Ook is een aanzienlijke stijging van de aangevane verplichtingen bij de investeringen zichtbaar. Dit wordt niet direct zichtbaar in de begroting omdat daar alleen de uitgaven zichtbaar zijn. Hoewel niet alle investeringsgelden dus onmiddellijk worden uitgegeven, is duidelijk dat Defensie aan het investeren is en worden

alle investeringsgelden volledig benut.

Er is echter ook nog veel te doen.

Een verdere inspanning voor de vernieuwing en vervanging van de middelen (zoals materieel, voorraden, vastgoed en IT) van Defensie is van groot belang, zodat Defensie in de toekomst kan blijven beschermen wat ons dierbaar is.

De Staatssecretaris van Defensie

Dr. B. Visser

Inleiding

Projecten

Defensie investeert continu in vernieuwing en modernisering van materieel, vastgoed en informatietechnologie (IT). Om de verwerving en uitvoering van investeringsprojecten in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat het defensiegeld zo goed mogelijk wordt besteed, is zorgvuldigheid noodzakelijk. Bij investeringsprojecten groter dan € 25 miljoen wordt het Defensie Materieel Proces (DMP) gevolgd. Het markeert politieke besluitvorming en zorgt voor adequate informatievoorziening aan de Tweede Kamer, zodat een goede afweging bij de besluitvorming mogelijk is.

Het DMP bestaat uit enkele fasen, namelijk: de A-fase (behoeftestellingsfase), de B-fase (onderzoeksfase) en de D-fase (verwervingsvoorbereidingsfase). De C-fase (vervolgonderzoeksfase) is uitsluitend aan de orde als sprake is van een ontwikkeltraject. Na de (vervolg)onderzoeksfase begint – voor niet-gemandateerde projecten - de D-fase (verwervingsvoorbereidingsfase). Na bestudering van de aanbiedingen, toetsing aan de gestelde eisen en onderhandelingen met de leveranciers, informeert Defensie met de D-brief de Tweede Kamer over de keuze voor het product en de leverancier. Na

parlementaire behandeling zal Defensie de overeenkomst met de leverancier bekrachtigen. Indien er sprake is van projectomstandigheden die vallen onder de beginselen van de Regeling Grote Projecten (RGP), volgt nog een E-fase (evaluatie).

Defensie Projecten Overzicht

Deze DPO afwijkingsrapportage is een resultaat van de ambitie om de rapportages van Defensie meer integraal te maken (Kamerstuk 3500X nr. 68). Met het oog op deze integraliteit is het MPO omgevormd tot een DPO waarin ook vastgoed- en IT-projecten zijn weergegeven waarvoor in de komende vijftien jaar uitgaven zijn geraamd. Ook zijn projecten opgenomen over afstoting van overtollige wapens en wapensystemen. De Tweede Kamer wordt over de opbrengsten van de gerealiseerde verkopen geïnformeerd via de begroting. Wanneer de kopende partij openbaarmaking niet op prijs stelt of indien commerciële belangen dit noodzakelijk maken, zal dat vertrouwelijk worden behandeld. Vanwege de gewijzigde uitgangspuntennotitie van het groot project Verwerving F-35 (Kamerstuk 26488 nr. 448, Uitgangspuntennotitie zoals vastgesteld in de procedurevergadering van 7 maart 2019) is dit project van rapportage in het DPO uitgezonderd.

Voor projecten die op basis van het Defensie Materieel Proces (DMP) worden uitgevoerd blijven de reguliere DMP-brieven bestaan. Over eventuele tussentijdse wijzigingen in projecten als het gaat om product, tijd, geld of als het politieke gevoelige projecten betreft, wordt in het DPO of de DPO-afwijkingsrapportage gerapporteerd.

Investeringsprojecten tussen de € 25 miljoen en € 100 miljoen worden na de A-fase gewoonlijk door de minister en/of staatssecretaris van Defensie gemandateerd aan de ambtelijke organisatie. Mandatering is echter ook mogelijk in het geval van eenvoudige, weinig risicovolle en politiek niet gevoelige investeringsprojecten met een grotere financiële omvang. Defensie beargumenteert dit voornemen in de A-brief aan de Tweede Kamer. Bij gemandateerde projecten ontvangt de Tweede Kamer na de A-brief geen DMP-brieven meer, maar blijft de Tweede Kamer geïnformeerd via de begroting, het departementaal jaarverslag en het Defensie Projecten Overzicht (DPO) en de DPO-afwijkingsrapportage. Bij niet-gemandateerde projecten wordt de Tweede Kamer na de A-brief geïnformeerd over het verdere verloop van het proces via de opeenvolgende DMP-brieven, de begroting,

het departementaal jaarverslag, het DPO en de DPO-afwijkingsrapportage. Bij afstoting van wapens en wapensystemen geldt dat de Tweede Kamer over de verkoop wordt geïnformeerd. Materieel dat is afgestoten met een museale bestemming is hiervan uitgezonderd.

Defensie geeft invulling aan het meer voorspelbaar en schokbestendig maken van de Defensiebegroting door het instellen van een Defensiematerieel-begrotingsfonds, waarin uitgaven aan de investeringen en de instandhouding daarvan worden opgenomen. Na het instellen van het Defensiematerieel-begrotingsfonds zal het DPO mogelijk verdere wijzigingen ondergaan. Het DPO wordt jaarlijks met Prinsjesdag aan de Tweede Kamer aangeboden en de DPO-afwijkingsrapportage tegelijkertijd met het departementaal jaarverslag. Beide documenten worden op internet gepubliceerd via: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/defensiematerieel/documenten. Daarnaast wordt, in het geval dat dit noodzakelijk is, een vertrouwelijke bijlage met financiële informatie voor zover deze om commerciële redenen niet kon worden gegeven in de rapportage zelf, gelijktijdig met de rapportages aangeboden aan de Tweede Kamer.

Opbouw

De DPO-afwijkingsrapportage geeft een overzicht van alle materieel-, IT- en infrastructurele projecten van meer dan € 25 miljoen in onderzoek en realisatie waarbij een significante afwijking is opgetreden. Voor infrastructurele projecten wordt aangemerkt dat deze projecten in het MPO 2018 voor het eerst zijn opgenomen. Hierbij is de in september 2018 vigerende informatie over planning, product en financiën verschaft. Deze afwijkingsrapportage geeft aan welke projecten significant afwijken ten opzichte van de stand van zaken in MPO 2018. De standdatum voor de projectinformatie is 16 april 2019.

Een afwijking is significant als:

- het projectvolume 10% afwijkt, met een drempel van 25 miljoen euro;
  - het projectvolume een DMP-bracket overschrijdt;
  - de realisatiedatum van een project over de grens van het beoogde jaar heen verschuift;
  - er een scopewijziging in kwantiteit van 10% of meer of een significante scopewijziging in kwaliteit plaatsvindt.
- Daarnaast worden afwijkingen in politiek gevoelige projecten gemeld.

De rapportage is opgebouwd uit projectbladen waarin voor dat project de afwijking is weergegeven en toegelicht. De projectbladen zijn opgebouwd volgens een vaste indeling. De projecten zijn ingedeeld per operationeel commando, naar defensiebrede toepassingen of infrastructuur.

De systematiek kan na een jaar worden geëvalueerd en vervolgens desgewenst worden bijgesteld.

Projectfasering

Projecten waarvan de behoeftestelling bekend gesteld is aan de Kamer met een A-brief en waarvan de wijze van realisatie wordt onderzocht, bevinden zich in de 'onderzoeksfase'. Na voltooiing van de onderzoeksfase wordt aangevangen met de voorbereidingen voor de contractuele verplichting(en) in de 'realisatiefase'. Op het moment dat de commerciële betrouwbaarheid van het beschikbare budget voor het project niet langer gewaarborgd hoeft te worden, wordt de financiële reeks opgenomen. In de volgende figuur is gevisualiseerd hoe de projectfasen, zoals gehanteerd in deze DPO-afwijkingsrapportage, kunnen worden gerelateerd aan de projectfasen in het Defensie Materieel Proces (DMP):

Projectfase conform DMP

Projectfase conform DMP	Projectfase conform DPO
Behoeftestellingsfase (A-fase)	In voorbereiding
Onderzoeksfase (B-fase)	In onderzoek
Vervolgonderzoeksfase (C-fase)	
Verwervingsvoorbereidingsfase (D-fase)	In realisatie
Uitvoering van het project	
Evaluatiefase (E-fase)	Project afgerond / voltooid

Het kan voorkomen dat het zinvol is het standaardproces aan te passen aan de karakteristieken van het project om zo de verwerving te versnellen. Dat is bijvoorbeeld aan de orde als er in de behoeftestellingsfase geen alternatieven zijn onderkend, waardoor feitelijk de vervulling van de behoefte al vaststaat. In dergelijke gevallen kan na de parlementaire behandeling van de A-brief van een niet-gemandateerd project, aangevuld met de relevante informatie die anders in de B-brief zou zijn opgenomen, zoals informatie over risico's en het al dan niet voorhanden zijn van verwervingsalternatieven, direct de D-fase beginnen.

Wel/niet gemandateerd

Overeenkomstig het DMP wordt onderscheid gemaakt tussen gemandateerde en niet-gemandateerde

Projectfase conform DPO

projecten. Bij gemandateerde projecten geschiedt besluitvorming op ambtelijk niveau. Bij niet-gemandateerde projecten is de besluitvorming voorbehouden aan de minister en/of de staatssecretaris van Defensie.

Strategisch beleidskader

Hier wordt een korte omschrijving gegeven van de inhoud en het doel van het project.

Wijzigingen

Hier wordt vermeld welke belangrijke wijzigingen zich sinds het MPO 2018 hebben voorgedaan in de projecten, voorzien van een nadere toelichting.

Product

Hier wordt vermeld welke wijzigingen er in scope, kwantiteit of kwaliteit zijn opgetreden.

Planning

Voor projecten waarbij de realisatie over de grens van het beoogde jaar heen verschuift, wordt hier vermeld wat de geplande looptijd van het project was ten tijde van het MPO 2018 en wat de huidige geplande looptijd is. Tevens is het verschil tussen beide zichtbaar gemaakt.

Financiën

De financiële informatie is vermeld in miljoenen euro's en volgens het prijspeil van het lopende jaar. Alle projecten worden jaarlijks op het prijspeil van het lopende jaar gebracht. Van projecten in onderzoek wordt alleen het financiële bracket weergegeven. Bij projecten in realisatie worden per project in een tabel het projectvolume (investeringsdeel) en de fasering van de kasgeldreeks opgenomen. Deze zijn in verband gebracht met het voorgaande jaar en de oorspronkelijke planning van het project. Het projectvolume bestaat uit het projectbudget, de risicoreservering en de delta-exploitatie. Delta-exploitatie is gedefinieerd als het verschil in exploitatiekosten van het huidige wapensysteem en de verwachte exploitatiekosten van het nieuwe wapensysteem. Vanaf het MPO 2018 is bij projecten waar dat van toepassing is, de Delta-exploitatie reeks weergegeven.

Overzicht

In deze DPO-afwijkingsrapportage worden 17 projecten weergegeven die een significante wijziging hebben ondergaan.

Daarnaast zijn de onderstaande projecten van start gegaan sinds het MPO 2018. Zij worden niet nader toegelicht in deze afwijkingsrapportage en worden in september in het DPO opgenomen.

Ground-based Area Access Denial (GAAD)

Operationele infrastructuur

MLU CV-90

MLU Pantserhouwitser

Helikoptersimulatoren (MSMT)

Materieel Projecten Zeestrijdkrachten

Materieel Projecten Zeestrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak) DMP D-brief in 2018

DPO '19 (huidig tijdvak) DMP D-brief in 2019

Vershil Kwart jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. In het MPO 2018 is gemeld dat de verwervingsvoorbereidingsfase (de D-fase van het DMP) in 2018 zou worden afgerond en zou leiden tot een DMP D-brief. Deze brief is 15 maart 2019 verstuurd naar de Tweede Kamer en is besproken in het algemeen overleg Materieel Defensie van 25 april 2019. Voorzien is dat België – na behandeling van de D-brief door de Tweede Kamer het contract zal afsluiten met een consortium onder leiding van het Franse bedrijf Naval Group.

Vervanging Mijnenbestrijdingscapaciteit

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Nederland is voor haar welvaart en veiligheid afhankelijk van een vrij toegankelijke zee. Een aanzienlijk deel van de Europese en wereldwijde maritieme aan- en afvoerlijnen loopt via de havens van Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen. Vrije toegang tot havens of nauwe zeestraten kan worden verhinderd bij dreiging van zeemijnen. Daarnaast bevinden zich in de West- en Noord-Europese wateren nog steeds veel explosieven uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog, zoals vliegtuigbommen en oude zeemijnen. Jaarlijks worden nog veel van deze explosieven gevonden en vernietigd. Ook is de bewegingsvrijheid op zee voor militaire maritieme en amfibische operaties van groot belang. De NAVO heeft een tekort aan maritieme mijnenbestrijdingscapaciteit en heeft deze dan ook als *priority shortfall* aangemerkt. De NAVO dringt er dan ook bij Nederland op aan de Alkmaarklasse mijnenbestrijdingsvaartuigen te vervangen door een hoogwaardige capaciteit. Om te voldoen aan de inzetdoelstelling om gelijktijdig twee mijnenbestrijdingstaken te kunnen uitvoeren, zal Defensie zes mijnenbestrijdingsvaartuigen met onbemande mijnenbestrijdingssystemen verwerven. Dit gebeurt in de vorm van internationale samenwerking met België. Daarbij heeft België de leiding bij de gezamenlijke vervanging van de mijnenbestrijdingscapaciteit. Met deze capaciteit is Defensie in staat een bijdrage te leveren aan de inzetbaarheidsdoelen uit de Defensienota 2018.

Materieel Projecten Zeestrijdkrachten

Projectfase

In onderzoeksfase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	DMP B-brief in 2018
DPO '19 (huidig tijdvak)	DMP B-brief in 2019
Vershil	Ruim een half jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. In het MPO 2018 is gemeld dat de onderzoeksfase (de B-fase van het DMP) eind 2018 zou worden voltooid en zou leiden tot een B-brief. Deze planning is bijgesteld vanwege een nader onderzoek naar de mate waarin de potentiële leveranciers bij de onderzeebootvervanging een bijdrage kunnen leveren aan de doelstellingen van de Defensie Industrie Strategie (Kamerstuk 34 225, nr. 23). De verwachting is dat de DMP B-brief rond de zomer zal worden verstuurd aan de Tweede Kamer.

Vervanging onderzeebootcapaciteit

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

De internationale veiligheidssituatie is in de afgelopen jaren op een aantal punten verslechterd. In de Defensienota 2018 is vastgesteld dat de drie hoofdtaken van de krijgsmacht, waaronder de eerste hoofdtaak – de bescherming van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied – aan belang hebben gewonnen.

Veel dreigingen, spanningen en conflicten zullen ook in de komende decennia een maritieme dimensie kennen. Ons land heeft groot belang bij de wereldwijde vrije doorgang op zee en moet daarom een sterke maritieme positie hebben. Zowel het garanderen van de vrije doorgang op zee als de bondgenootschappelijke verdediging vereist het beschermen van de maritieme aan- en afvoerlijnen van Nederland. Maritieme capaciteiten tot op het hoogste geweldsniveau zijn daarvoor van belang en onderzeeboten nemen hierbij een belangrijke plaats in. Onderzeeboten beschikken met de zware torpedo over een krachtige bewapening en kunnen heimelijk optreden. Dat maakt de onderzeeboot voor een potentiële tegenstander tot een wapensysteem om terdege rekening mee te houden. De belangrijkste militair-functionele eisen van de onderzeeboot zijn strategische beïnvloeding en maritieme slagkracht. Daarnaast zijn onderzeeboten waardevol bij het verzamelen van inlichtingen en speciale operaties.

De huidige Walrusklasse-onderzeeboten moeten aan het eind van het volgende decennium worden vervangen. De vervanging van de onderzeeboten is bevestigd in de Defensienota 2018. De NAVO heeft in juni 2018, in het kader van de tweejaarlijkse NATO Defence Planning Capability Review, bij Nederland aangedrongen op vervanging van de Walrusklasse-onderzeeboten (Kamerstuk 28 676, nr. 299).

Materieel Projecten Landstrijdkrachten

Materieel Projecten Landstrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2019
DPO '19 (huidig tijdvak)	2020
Vershil	Een jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria tijd en product. Het project is met een jaar verlengd vanwege de realisatie van een aanvullende behoefte voor nachtzichtapparatuur. De aanvankelijke oplossing met Government Furnished Equipment bleek operationeel niet te voldoen. De verwachting is dat de laatste voertuigen in 2020 voorzien zijn van de nieuwe nachtzichtapparatuur. Het projectbudget wordt opgehoogd om de aanvullende behoefte aan nachtzichtapparatuur te realiseren.

Groot Pantserwielvoertuig (GPW, Boxer) - productie

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Dit project betreft de internationale ontwikkeling van een nieuw pantserwielvoertuig, de Boxer. Het gaat om de ontwikkeling van een gemeenschappelijk basisvoertuig en specifieke landgebonden missiemodulen. Voor Nederland worden momenteel voor operationeel gebruik vier versies voorzien: commandopost, ambulance, vracht, en genie. In december 2006 is voor de serieproductie een contract getekend, dat de levering omvat van 200 voertuigen voor Nederland en 272 voertuigen voor Duitsland. De rijlesvoertuigen zijn in 2013 geleverd. De levering van voertuigen voor operationeel gebruik is in 2014 begonnen met de ambulance-uitvoering en liep tot 2018.

Materieel Projecten Landstrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak) 2020-2022

DPO '19 (huidig tijdvak) 2021-2023

Verschil Een jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria tijd en product. Het project C-RAM en Class 1-UAV detectiecapaciteit heeft vertraging opgelopen als gevolg van latere levering van het eerste Multi Missie Radarsysteem (MMR). Daarnaast loopt het project langer door als gevolg van de verhoging van het aantal te leveren systemen.

De latere levering van het eerste systeem is een gevolg van een langere ontwikkeltijd, en het besluit om de kwalificatie en het testen van het systeem te voltooien voordat het systeem wordt uitgeleverd. Het eerste geteste en gekwalificeerde systeem wordt naar verwachting in juli 2021 aan Defensie overgedragen.

Het aantal te verwerven systemen is in 2018 verhoogd van zeven naar negen op basis van een herziene operationele behoeftestelling. De levering van het negende en laatste systeem is voorzien in juli 2023.

Deze levertijdstoppen zijn gebaseerd op contractuele verplichtingen.

C-RAM en Class 1-UAV detectiecapaciteit

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Nederland streeft naar een kwalitatief hoogwaardige en volledig inzetbare krijgsmacht die expeditionair en wereldwijd kan opereren. Om effectief te kunnen optreden is een sterke inlichtingenpositie een eerste vereiste. Inlichtingen zijn essentieel voor een goede *situational awareness* en in het bijzonder voor de bestrijding van vijandelijke grondwapens. Tot op heden kan de wapenlocatieradar (WLR) voor een deel in deze behoefte voorzien. Met het einde van de levensduur van de WLR in zijn huidige vorm ontstond behoefte aan vervangende capaciteit. Daarnaast worden Nederlandse militaire eenheden vaker geconfronteerd met aanvallen met *Rockets, Artillery and Mortars* (RAM). Vooral de geïmproviseerde varianten van deze wapens zijn eenvoudig te verkrijgen, gemakkelijk te bedienen en vormen een significante bedreiging voor Nederlandse eenheden. Ook is er een toenemende dreiging van kleine onbemande vliegtuigen (Class 1 UAV of drones). Gestreefd wordt naar de introductie van multi-missie-sensoren die naast de dreigingen van RAM en Class 1 UAV ook de dreiging van *Air Breathing Threats* (vliegtuigen en helikopters) en *Cruise Missiles* aankunnen.

Materieel Projecten Landstrijdkrachten

Projectfase

In onderzoeksfase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2020-2026
DPO '19 (huidig tijdvak)	2020-2026
Vershil	–

Product

Samenvoeging van twee projecten

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium product. De projecten Verwerving CE-pakketten IGV en MLU IGV CV-90 zijn om doelmatigheidsredenen samengevoegd. Tijdens de uitvoering van de midlife update van het voertuig wordt de integratie van de CE-pakketten meegenomen. Deze wijze van uitvoering draagt bij aan de beperking van de risico's voor een succesvolle integratie. Met ingang van het DPO 2019 wordt alleen nog gerapporteerd over het project MLU IGV CV-90.

MLU IGV en Verwerving CE-pakketten IGV

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

De behoefte omvat de *midlife update* (MLU) van het Infanterie Gevechtsvoertuig (IGV) CV-90 om dit wapensysteem technisch inzetbaar te houden tot aan het einde van de levensduur en de operationele relevantie te waarborgen binnen de huidige veiligheidscontext. Het voertuig is vanaf begin 2009 bij de gemechaniseerde eenheden ingestroomd. De levensduur is vastgesteld op 30 jaar waarvan het einde in 2039 wordt bereikt. Met de MLU blijven ook de instandhoudingskosten van de CV-90 beheersbaar. Daarnaast wordt de bescherming van de CV-90 verhoogd middels het project Verwerving (Chemische Energie) CE-pakketten. Dit is noodzakelijk in verband met huidige en toekomstige dreigingen. Deze dreigingen variëren van *Explosively Formed Projectiles* (EFP) tot diverse types *Rocket Propelled Grenades* (RPG) inclusief *tandem heat* projectielen.

Materieel Projecten Luchtstrijdkrachten

Materieel Projecten Luchtstrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2015-2019
DPO '19 (huidig tijdvak)	2015-2020
Verskil	Half jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Er is afgelopen najaar een vertraging ontstaan wegens het niet tijdig beschikbaar zijn van de benodigde milieu- en bouwvergunningen. Op 22 november 2018 zijn de vergunningen verstrekt door het Bevoegd Gezag (Inspectie Leefomgeving en Transport, ILenT), waarna op 28 november 2018 de bouw van de onderhoudswerkplaats is gestart. De bouwwerkzaamheden verlopen tot dusver voorspoedig. De bouwvoorbereidingen voor de proefdraaiopstelling zijn afgerond, en de bouw zelf is op 18 maart 2019 van start gegaan met het aanbrengen van de palenfundering. De totale projectplanning loopt als gevolg van de vergunningenproblematiek met ruim een half jaar uit tot het derde kwartaal van 2020.

Bouw en inrichten F135 motorenonderhoudsfaciliteit (F-35)

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Het project Bouw en inrichten F135 motoronderhoudsfaciliteit (F-35) heeft tot doel het tijdig bouwen en inrichten van een nieuwe F-35 motorenonderhoudsfaciliteit op locatie Logistiek Centrum Woensdrecht (LWC). Nederland is een van de landen die eind 2014 door het Pentagon zijn aangewezen om tijdens de levensduur van de F-35 motoronderhoud te verzorgen. Dit zal plaatsvinden op het LCW en betreft het onderhoud aan motoren van alle F-35 gebruikers. De werklast wordt daarbij verdeeld tussen de verschillende onderhoudsfaciliteiten in de Verenigde Staten, Australië, Japan en Noorwegen, Turkije en Nederland in de Europese regio. Sinds begin 2016 is daarvoor een vastgoedproject op het LCW in uitvoering. Het betreft de nieuwbouw van een onderhoudswerkplaats voor de F135-motoren en een proefdraaiopstelling om deze motoren te testen. Daarnaast hoort de verwerving van de benodigde gereedschappen en testapparatuur, het trainen van het personeel en het kwalificeren van de faciliteit tot het project. Voorts worden binnen dit project overeenkomsten aangegaan met Pratt & Whitney (P&W) en de beoogde private partner StandardAero over de toekomstige samenwerking. De investering wordt gefinancierd door Defensie (50%), Economische Zaken (25%) en de provincie Noord-Brabant (25%).

Materieel Projecten Luchtstrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2009-2020
DPO '19 (huidig tijdvak)	2009-2021
Verskil	Anderhalf jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Dit project verloopt via Foreign Military Sales, waarbij verwerving via de overheid van de VS plaatsvindt. Defensie heeft hiertoe in 2015 een Letter of Offer and Acceptance ondertekend. Op basis daarvan heeft de overheid van de VS een contract afgesloten met Northrop Grumman. Ondanks dat de fabrikant in december 2018 de hardware kits heeft geleverd is er nog geen bruikbaar product, omdat diverse zaken nog ontbreken. Het gaat bijvoorbeeld om een gecertificeerd Mission Data File, Technical Orders en Training. Het einde van het project is nu geprognoseerd in het derde kwartaal van 2021.

F-16 zelfbescherming (Aircraft Survivability Equipment)

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Met dit project wordt de zelfbescherming van de F-16's verbeterd door een aanpassing van de radarstoorzender. Daarnaast omvat het de verbetering van de presentatie in de cockpit door middel van inbouw van het Advanced Threat Display (ATD). De bijbehorende test-, analyse- en verificatiesystemen maken ook deel uit van het project.

Materieel Projecten Luchtstrijdkrachten

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2015-2018
DPO '19 (huidig tijdvak)	2015-2019
Vershil	Kwart jaar

Product**Wijzigingen**

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Het laatste gemodificeerde PC-7 is in februari 2019 geleverd. Door onverwachte technische mankementen en ongunstige weersomstandigheden tijdens de projectuitvoering is het project drie maanden later afgerond dan gepland.

Obsolescence Prevention Program PC-7

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

De Koninklijke Luchtmacht gebruikt sinds 1989 voor de Elementaire Militaire Vliegopleiding dertien PC-7 lesvliegtuigen. Deze toestellen zullen tenminste tot 2026 in gebruik blijven. Om de toestellen technisch in stand te houden en de vereiste inzetbaarheid en luchtwaardigheid tot het einde van de levensduur te waarborgen is modernisering noodzakelijk. De toestellen zullen daarna ook voldoen aan veranderende wet- en regelgeving. De modernisering behelst aanpassing van de cockpit waarbij de verouderde analoge vlieg- en motorinstrumenten worden vervangen door digitale instrumenten. Verder worden diverse verouderde mechanische componenten en de huidige simulator vervangen.

Projecten Defensiebreed (inclusief IT)

Projecten Defensiebreed (incl. IT)

Projectfase

In onderzoeksfase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Belangrijke wijzigingen

Product

De scope van het project is ten opzichte van de vorige rapportage periode niet gewijzigd. Het overgebleven consortium heeft eind december een conceptinschrijving ingediend, inclusief een financieel voorstel. Parallel heeft de Landsadvocaat eind december een concept-samenwerkingsovereenkomst opgeleverd. Dit vormde de basis voor de derde BIT-toets, conform de motie Bruins Slot c.s. (kamerstuk 31 125 nr. 86), die half januari is gestart.

Verwacht wordt dat het definitieve advies voorjaar 2019 aan de Kamer wordt verzonden. Conform de brief van 20 november jl. (Kamerstuk 31 125, nr. 94) is het onderzoek naar de rationalisatie van de bestaande applicaties voor eind 2018 voltooid. Voor elke applicatie binnen de scope van GrIT is dus een besluit genomen of deze al dan niet moet worden gemigreerd.

Tijd

Met het indienen van de conceptinschrijving in december 2018 en het daaropvolgende wijzigingsvoorstel van de samenwerkingsovereenkomst is de fase voor de voorbereiding van de definitieve inschrijving ingegaan. Als onderdeel van de komende inschrijvingsfase zal de gebruikelijke contract audit van de ADR en verdere juridische beoordelingen plaatsvinden door de Landsadvocaat en de Centrale Contracten Commissie. Er bestaat een aantal risico's voor de planning, waarvan de uitkomst en de opvolging van het BIT-onderzoek, de financiële inpasbaarheid van de business case en de instemming van de bonden met het reorganisatieplan van

Grensverleggende IT (GrIT)

Strategisch beleidskader

De IT-infrastructuur binnen Defensie dient te worden vervangen, omdat voor de langere termijn de continuïteit van de huidige IT niet geborgd is. Het belang en invloed van IT op zowel de operationele inzet als de bedrijfsvoering is groot. Nieuwe IT is nodig om invulling te kunnen geven aan de ambities van Defensie zoals verwoord in de Defensienota. Het High Level Ontwerp (HLO) met de daarin vermelde thema's en de gewijzigde sourcingstrategie (samenwerking in plaats van outsourcing) is richtinggevend voor de meerjarige vernieuwing. De doelstelling van GrIT is het samen met de markt realiseren van het fundament voor de nieuwe IT van Defensie en het migreren van de bijbehorende huidige applicaties en voorzieningen naar de nieuwe IT. Fundamenteel is de totstandbrenging van een nieuwe wijze van samenwerken met de markt waarin de vernieuwing samen met een marktpartij zal worden ontwikkeld.

Het programma GrIT heeft daarmee de opdracht om in samenwerking met de markt een technisch en organisatorisch IT-platform voor de IT vernieuwing van Defensie te realiseren. Voor deze realisatie zijn niet alleen nieuwe IT systemen en diensten noodzakelijk, maar ook een gewijzigde werkwijze en besturing. Die maken nadrukkelijk deel uit van het programma met bijzondere aandacht voor het Defensie personeel.

Organisatie

JIVC heeft een Strategisch Personeel Plan ontwikkeld, waarmee inzicht is ontstaan in de huidige en de gewenste competenties van het personeel. De personele capaciteit die nodig is voor de transitie naar GrIT is in beeld gebracht. JIVC heeft de personele behoefte op basis daarvan voor de regieorganisatie, de programmaorganisatie en de daadwerkelijke uitvoering in de gemengde teams uitgewerkt. De beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel is een risico.

JIVC (URBO) de belangrijkste zijn. Het moment van de definitieve gunning is hiervan afhankelijk. In het kader van het bouwrijp maken van de grond ten behoeve van de bouw van de datacenters zijn bomen gekapt en wordt een flora en fauna-onderzoek uitgevoerd. De omgevingsvergunningen zijn, mede in afwachting van de uitkomsten daarvan, nog niet aangevraagd.

Financiën

De technische en financiële beoordeling van de conceptinschrijving wordt op dit moment uitgevoerd. De gemaakte financiële berekening wordt nader onderbouwd en geconcretiseerd. Deze nadere concretisering zal leiden tot de concept-businesscase en verdere besluitvorming. Om de risico's op kennisverlies en kwaliteitsverlies voor de uiteindelijke oplossing te ondervangen heeft Defensie besloten het exclusieve gebruik van het technisch ontwerp nu alvast te verwerven tegen betaling van een vergoeding (Kamerstuk 31 125 nr. 101 en commercieel vertrouwelijke bijlage).

Grensverleggende IT (GrIT)

(vervolg)

De initiële vulling van regie- en programmaorganisatie voor de realisatie van GrIT is gerealiseerd. De noodzakelijke beheerorganisatie wordt ingericht als werkorganisatie vooruitlopend op verder overleg met de centrales van overheidspersoneel over de personele effecten van GrIT. Het traject werkorganisatie en de URD worden gescheiden om vertraging in uitvoering werkorganisatie te voorkomen. De werkorganisatie wordt gevolgd door een formeel reorganisatieproces. De overleggen met de centrales worden hervat en gaan door totdat de volgende formele reorganisatie is afgerond.

De beschikbaarheid van de benodigde huisvesting is een risico. Voor de benodigde huisvesting van het samenwerkingsverband is een verzoek ingediend voor het realiseren van tijdelijke huisvesting. Mocht de realisatie van die tijdelijke huisvesting niet gereed zijn bij de start van de samenwerking, dan is tot eind 2019 een noodlocatie beschikbaar op de Frederikkazerne.

Projecten Defensiebreed (incl. IT)

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2014-2019
DPO '19 (huidig tijdvak)	2014-2020
Vershil	Een jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De levering van de helderheidsversterkers van het project Verwerving HV brillen is vertraagd als gevolg van een verificatietraject. De verwachting van het projectteam is dat het contract eind 2019 wordt gesloten, waarna de brillen in de loop van 2020 geleverd kunnen worden.

Verwerving HV brillen

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Het defensiebrede project Verwerving HV brillen omvat de behoefte van de krijgsmacht onder alle zichtomstandigheden te beschikken over voldoende situational awareness en bij dag en nacht te kunnen optreden. Dit is vereist voor de uitvoering van de operationele opdracht en voor de veiligheid en zelfbescherming. De realisatie is voorzien met monoculaire en binoculaire helderheidsversterkende kijkers. Deze zijn draagbaar direct op het hoofd of te monteren op de helm.

Projecten Defensiebreed (incl. IT)

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2021
DPO '19 (huidig tijdvak)	2021-2026
Verskil	Vijf jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Het project Joint Fires wordt later voltooid als gevolg van het besluit om de inbouw van de (deel-)systemen voor het Fenek voertuig uit te voeren tijdens het project *Midlife Update Fenek*.

Joint Fires

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Het project *Joint Fires* voorziet in de behoefte van de krijgsmacht aan materieel om de snelheid, precisie en veiligheid van maritieme, en grondgebonden vuur- en luchtsteun te vergroten. Daarnaast voorziet het project in materieel om de *situational awareness* op de grond en in de lucht te vergroten. De behoefte omvat materieel voor eindgeleiding, *command and control-systemen*, verbindingen, mobiliteit, en de integratie van maritieme, land, en lucht C2-systemen.

Projecten Defensiebreed (incl. IT)

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2019
DPO '19 (huidig tijdvak)	2020
Verskil	Een half jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De vertraging in de levering van de nachtkijkers voor de zware mitrailleur .50 M2 wordt veroorzaakt door onvoorziene wisseling in het projectteam in combinatie met een verschuiving van de evaluatie van de testmodellen met ruim een kwartaal. De verschuiving van de evaluatie was het gevolg van operationele prioriteitsstelling. De testen van de evaluatie zijn inmiddels voltooid, de resultaten worden geëvalueerd.

Defensiebrede vervanging van ondersteunende Klein Kaliber Wapens

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Het project voorziet in een vervanging van de middelzware en zware ondersteuningswapens FN MAG en FN .50 M2. Het betreft wapens ten behoeve van zowel uitgestegen of te voet optredende militairen, voor gebruik op het affuit van voer- en vaartuigen en helikopters, als coaxiaal wapen of in het Remote Controlled Weapon Station. Een aanzienlijk deel van deze systemen is versleten en dient te worden vervangen.

Projecten Defensiebreed (incl. IT)

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak) 2016-2022

DPO '19 (huidig tijdvak) 2016-2023

Vershil Circa één jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De verwachting is dat in mei 2019 de meldkamer (vertraagd) in gebruik genomen kan worden en er tevens een begin gemaakt kan worden met de aansluiting van de eerste locatie (Vredepeel) op DBBS. Hiermee is sprake van een vertraging ten opzichte van de laatst afgegeven planning van circa één jaar. Bestaande onderhoudscontracten moeten hierdoor opnieuw worden verlengd.

Defensie Bewaking- en Beveiligingssysteem (DBBS)

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Het project DBBS voorziet in de tijdige vervanging van de huidige bewakings- en beveiligingssystemen, teneinde de continuïteit van de ondersteuning binnen de bewakings- en beveiligingsoperatie te waarborgen, te verbeteren en hierbij kosten te besparen. Onder het bewakingsstelsel vallen elektronische toegang, indringerdetectie en de meldkamersystemen.

Het project DBBS is randvoorwaardelijk om toekomstvast en structureel betaalbaar de fysieke beveiliging uit te kunnen voeren van Defensie locaties.

Projecten Infrastructureel

Projecten Infrastructureel

Projectfase

In onderzoeksfase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2021-2023
DPO '19 (huidig tijdvak)	2021-2025
Verskil	Circa anderhalf jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking in tijd en vermoedelijk ook geld. Op basis van een adviesrapport van het RVB is gebleken dat de geplande renovatie de kosten van nieuwbouw evenaart. Nieuwbouw geniet om meerdere redenen de voorkeur. Nieuwbouw geeft minder beperkingen voor de continuïteit van de bedrijfsvoering. Bezien wordt nu waar de nieuwbouw het beste kan worden gerealiseerd. Op basis van de nu bekende projectscope, informatie en wet- en regelgeving wordt het project veel duurder dan aanvankelijk gepland. De kosten kunnen de huidige bracket van 25 – 100 M€ overschrijden. De meerkosten en de financiering hiervan worden onderzocht.

Renovatie en herinrichting complex Materieellogistiek Commando (MatlogCo) in Leusden

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Dit project heeft als doel om het complex Leusden te laten voldoen aan de vigerende (vernieuwde) wet- en (bouw)regelgeving. Zodat het gebruik de komende 25 jaar voortgezet kan worden.

Projecten Infrastructureel

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2017-2019
DPO '19 (huidig tijdvak)	2017-2020
Vershil	Een jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking in product. Door gewijzigde telecom- en beveiligingsplannen wijzigt de projectscope. Het project vertraagt hierdoor met een jaar. Er wordt onderzocht of er sprake is van meerkosten.

Herhuisvesting DMO/Network Operations Center te Soesterberg

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Op complex Camp New Amsterdam wordt voorzien in huisvesting voor het Joint IV Commando door de renovatie van een bestaand gebouw en de realisatie van een nieuw gebouw.

Projecten Infrastructureel

Projectfase

In onderzoeksfase

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2019-2022
DPO '19 (huidig tijdvak)	2019-2024
Vershil	Minimaal anderhalf jaar

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Op 5 maart 2018 heeft RVB de dialoog met de drie geselecteerde consortia gestart. De planning is hierop geactualiseerd en op 4 april 2018 door de Stuurgroep vastgesteld. Naar aanleiding van het advies van het College voor Geschillen Medezeggenschap Defensie zijn na de zomer van 2018 de bijeenkomsten ongestoord te kunnen laten verlopen en opvolging te geven aan het verzoek van de Kamer (AO Materieel, juni 2018) om geen onomkeerbare stappen te nemen in het project, is de gunning van de bouw-voorbereidende werkzaamheden uitgesteld en is de dialoog voor de PPS-aanbesteding opgeschort. Hierdoor treedt een nog onbekende vertraging (minimaal anderhalf jaar) op. Nadat het medezeggenschapstraject met de TRMC MARKAZ Verhuizing zorgvuldig is doorlopen, zal de opschorting eindigen en kan een nieuwe planning van de mijlpalen worden opgemaakt. Deze planning wordt verwerkt in de hierop volgende DPO's, danwel afwijkingsrapportages".

Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne Zeeland (MARKAZ)

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Met de bouw van een geheel nieuwe kazerne te Vlissingen wordt de verhuizing mogelijk gemaakt van het Mariniers Trainings-commando vanuit de Van Braam Houckgeestkazeme te Doornik en het Logistiek Centrum Maartensdijk. De behoeftestelling die op 31 augustus 2012 aan de Kamer is gestuurd (Kamerstuk 33 358, nr. 1) is op de gebieden van reikwijdte, tijdspad en financiën gewijzigd. Deze wijzigingen zijn onder andere in juli 2018 aan de Kamer gemeld (Kamerstuk 33 358, nr. 7).

Vanwege de extra tegemoetkoming in de (ontwerp)kosten aan de consortia, die zij bij geldige inschrijving zullen ontvangen vanwege de opgelopen vertraging en het opschorten van de dialoog, zijn de projectkosten opgehoogd (Kamerstuk 34919 nr. 35). Over de projectkosten bent u eerder commercieel vertrouwelijk geïnformeerd in de brief Aanvullende financiële informatie MARKAZ (d.d. 5 juli 2018).

Projecten Infrastructureel

Projectfase

In realisatiefase

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

MPO '18 (vorig tijdvak)	2015-2020
DPO '19 (huidig tijdvak)	2015-n.t.b.
Vershil	N.t.b.

Product

Wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Door vertragingen zal de eindoplevering later plaatsvinden. Hierdoor moet de tijdelijke huisvesting, dit betreft een huurovereenkomst met TNO, onder andere worden verlengd. Of dit mogelijk is wordt momenteel onderzocht. Vanwege allerhande meerkosten in de bouw, diverse claims van de aannemer, extra huur en meerkosten voor een nog te bouwen parkeergarage is vermoedelijk extra budget benodigd. De meerkosten worden momenteel onderzocht.

Nieuwbouw en Renovatie NATO Communications and Information Agency te Den Haag (NCIA)

Inleiding / Strategisch beleidskader / Opdracht

Met de nieuwbouw- en renovatiewerkzaamheden voor de huisvesting van het NATO Communications and Information Agency (NCIA) op de Waalsdorpervlakte te Den Haag, zal Nederland als gastland voorzien in een kantoorcomplex met laboratoria en werkplaatsen voor totaal circa 740 medewerkers van het Agentschap. Het project wordt in vier fasen/deelprojecten gerealiseerd. De grootste (deel)projecten betreffen de realisatie van een uitbreiding van het bestaande hoofdgebouw en de renovatie van het bestaande gebouw. De uitbreiding middels nieuwbouw is opgeleverd en de renovatie van het bestaande gebouw is gestart.

